

باغ ایرانی

زهرا برمکی

فاطمه برمکی

(عضو هیأت علمی دانشگاه محقق اردبیلی)

سرشناسه : برمکی، زهرا،
 عنوان و نام پدیدآور : باغ ایرانی / مولف زهرا برمکی، فاطمه برمکی.
 مشخصات نشر : اردبیل: نگین سیلان، ۱۳۹۵.
 مشخصات ظاهری : : مصور.
 شابک : 978-600-431-011-6
 وضعیت فهرست نویسی : فیبا
 موضوع : باغسازی -- ایران -- تاریخ
 موضوع : باغها در هنر
 موضوع : باغها در ادبیات
 شناسه افزوده : برمکی، فاطمه، (عضو هیأت علمی دانشگاه محقق اردبیلی)
 رده بندی کنگره : ۱۳۹۵ ۴۵SB/۴۷۲/پ۴۶ پ۲
 رده بندی دهایی : ۷۱۲/۰۹۵۵
 شماره کتابشناسی ملی : ۴۱۷۱۳۸۳

سیلان
 نگین
 سیلان
 ۰۴۵۱ ۲۲۴۰۶۱۴
 Email: negin_cha@siilan.com

باغ ایرانی

زهرا برمکی - فاطمه برمکی (عضو هیأت علمی دانشکده محقق اردبیلی)
 چاپ و صحافی: چاپخانه نگین تیراژ: ۱۰۰۰ جلد
 قیمت: ۲۰۰۰۰۰ ریال نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۶
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۴۳۱-۰۱۱-۶

مقدمه.....	۱
------------	---

فصل اول: باغ ایرانی در گذر زمان

تعریف و واژه شناسی.....	۴
باغ سازی چیست؟.....	۵
واژه ی باغ در گذر زمان.....	۶
باغ سازی در گذر زمان.....	۱۱
باغ های خاور نزدیک با قدمت پیش از ۶۱۲ ق.م.....	۱۳
باغ های نبوکدرضر دوم بابل در ۶۰۱ تا ۵۶۲ ق.م.....	۲۲
باغ های دوره ی هخامنشی.....	۲۴
باغ سلطنتی پاسارگاد.....	۲۸
باغ های هخامنشی پس از کوروش کبیر.....	۳۷
باغ های دوره ی ساسانی.....	۳۹
باغ های دوره ی اسلامی.....	۴۰
باغ های دوره ی تیموری.....	۴۴
باغ های دوره ی صفویه.....	۵۰
باغ های کرانه ی دریای خزر در دوران صفویه.....	۵۵
باغ های دوره ی زندیه.....	۵۷
باغ های دوره ی قاجار.....	۶۲
باغ ایرانی در قلمرو مرزهای اسلامی.....	۶۹

فصل دوم: باغ ایرانی نمودی از بهشت جاودانی

۷۵	 باغ بهشت در قرآن
۸۶	 باغ بهشت در روایات و متون دینی
۸۹	 تفسیر باغ بهشت در آراء متفکران دینی
۱۰۳	 نقش عوامل مذهبی در شکل گیری و تحول باغ‌های ایرانی
۱۱۹	 حکمت باغ ایرانی
۱۲۰	 باغ ایرانی؛ نظم، حکمت و استحکام

فصل سوم: عناصر باغ ایرانی

۱۳۱	 عناصر اصلی
۱۳۱	 زمین
۱۳۳	 آب
۱۳۶	 گیاهان
۱۳۷	 فضا
۱۳۸	 عناصر فرعی
۱۳۹	 وسعت
۱۴۰	 گوشک و چشم انداز
۱۴۲	 آب نما و استخر
۱۴۳	 آبشار و جویبار
۱۴۴	 فواره‌ها
۱۴۴	 برخی خصوصیات باغ ایرانی
۱۴۵	 خصوصیات کارکردی

۱۴۸.....	خصوصیات کالبدی.....
۱۵۲.....	سازمان دهی شبکه ای در طراحی باغ ایرانی.....
۱۵۴.....	دیدگاه کاربردی هندسه باغ ایرانی.....
۱۵۵.....	چهار باغ.....

فصل چهارم: باغ در فرهنگ و ادبیات ایرانی

۱۶۳.....	جلوه ی باغ در فرهنگ ایران.....
۱۶۷.....	باغ در ادبیات.....
۱۶۹.....	باغ در شعر فارسی.....
۱۷۹.....	باغ در شاهنامه فردوسی.....
۱۸۱.....	باغ ایرج.....
۱۸۲.....	گنگ دژ یا گرد سیاوش.....
۱۸۳.....	باغ شهری باشکوه و آبادان.....
۱۸۵.....	باغ شهرهای اردشیر بابکان.....
۱۸۶.....	باغ شهر اردشیرخره.....
۱۸۷.....	پنج باغ شهر اردشیر بابکان.....
۱۸۷.....	باغ مرداس.....
۱۸۸.....	باغ مهرک.....
۱۸۸.....	باغ برزین دهقان.....
۱۸۹.....	باغ‌های انوشیروان پادشاه ساسانی.....
۱۸۹.....	باغ تیسفون.....
۱۹۰.....	باغی در دامنه کوه.....
۱۹۱.....	باغ زیب خسرو.....

۱۹۲.....	باغ شهر سورسان.....
۱۹۳.....	باغ مکانی برای شادی و سرور.....
۱۹۴.....	باغ مکانی برای جشن های مهر و سده و نوروز.....
۱۹۴.....	باغ مکانی برای نیایش.....
۱۹۵.....	باغ به جهت آرایه های ادبی.....
۱۹۵.....	همجواری کاخ و باغ در ساختار شهرهای کهن.....
۱۹۶.....	ایران، باغی بزرگ.....
۱۹۷.....	باغ در اثار مولوی.....
۱۹۹.....	آب.....
۲۰۰.....	چارجوی.....
۲۰۱.....	حوض.....
۲۰۲.....	سبزه و گیاهان.....
۲۰۲.....	گل و گلبنان.....
۲۰۷.....	باغ های تاریخی در متون تاریخی.....
۲۰۸.....	باغ در سایر فرهنگ ها.....
۲۱۰.....	باغ چینی.....
۲۱۱.....	باغ لاتین.....
۲۱۲.....	فهرست منابع.....

از چهار هزار سال پیش از میلاد، هنگامی که شکارچیان از کوه ها سرازیر می شدند و در دره های طویل فلات بزرگ ایران به کار کشاورزی می پرداختند، جنبه های مختلف زندگی و معتقدات خود را بر روی اشیای سفالی نقش می کردند. نقوش مرتبط با آب و گل و گیاه در آثار نخستین کشف شده، نشان دهنده ی حضور مستمر این عناصر در زندگی انسان است. همچنین حضور این عناصر در تشکیل باغ، که «... چون عنصر سازنده شهر است، اهمیت باغ را در ساختار شهرهای کهن نشان می دهد»^۱

به عقیده ی برخی از محققان، تشویق قدرت های آسمانی در جهت بارور نمودن هر چه بیشتر زمین، انگیزه ی ایجاد باغ های اولیه بوده است؛ از آنجا که ساکنان اولیه ی فلات ایران همه چیز را مشیت خداوند می دانستند، بنابراین در جهت دریافت پاسخ مساعد از قدرت های آسمانی و در نتیجه باروری بیشتر زمین، مطمئن ترین راه جلب توجه، جادو و دعا و همچنین ایجاد فضایی است که هرچه شبیه تر است به آنچه مورد نیاز می باشد؛ بنابراین، ایجاد باغی در کنار یک معبر یا کاخ ممکن بود قادر مطلق را به تکمیل تلاش کوچک انسان در آبادانی زمین تشویق کند.

۱. دونالد ویلبر، باغ های ایران و گوشک های آن، مهین دخت صبا، (تهران: نگاه ترجمه و نشر کتاب،

کشاورزی و باغ سازی در آیین و کیش قدیم ایرانیان با قرب و منزلتی روشن و مؤکد توصیه شده است. نقش درختان بر دیواره های پلکان تخت جمشید حاکی از اهمیت باغ در چشم و دل ایرانی است. همچنین ایرانیان گل را در مرگ و زندگی محترم می داشتند. گلدان کشف شده از گوری در شهر سوخته سیستان شاهد این مدعاست. در لوح های دیوانی عیلامی در تخت جمشید نیز به برخی از باغ ها اشاره شده است، از جمله باغی بنام «همه خوشبختی» که در نزدیکی تخت جمشید مورد اشاره واقع شده است. پردیس اخیراً کشف شده در پاسارگاد که احتمالاً اولین طرح اجرا شده از «باغ اندر باغ» عظیم شهر - پایتخت ناتمام کوروش بوده و همچنین پردیس کوروش جوان در شهر ساتراپ نشین (شهریان) غرب ایران که مورخان نقل می کنند از دیگر نمونه های اولیه باغ های هخامنشی هستند. بی جهت نبوده که یونانیان، هخامنشیان را بزرگترین باغ سازان جهان می دانستند. بقایای باقی مانده در میان ساها^۲ نیز در معماری های شیوه پارسی^۳ و پارتی^۴ خبر از باغ می دهند.

۲. فضای آزاد میانی خانه های قدیمی که امروزه به خطا حیاط مرکزی نامیده می شوند.

۳. شیوه معماری و هنر ایران در زمان های ماد و هخامنشی رایج بود.

۴. شیوه معماری و هنر ایران از حمله اسکندر تا شروع دوران اسلامی.